

ИЗЛАЗИ

уторником, четвртком
и недељом

ЦЕНА:

ЗА 1 МЕСЕЦ 1 ДИНАР
или 1 КРУНАПрегилату примају све
поште у Србији и
иностраниству

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

БРОЈ 10 ПР. ДИН.

Уредник: Јанко М. Веселиновић

БРОЈ 10 ПР. ДИН.

ПРЕПЛАТУ ТРЕБА СЛАТИ:
Стеви М. Веселиновићу
проф. БогословијеНЕПЛАЋЕНА ПИСМА
НЕ ПРИМАЈУ СЕ

Рукописи не враћају се.

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ:
Кнежев Споменик бр. 9.

Ч У Н

Празан чунић морем њлови,
Таласи га бели носе,
А над њиме у висини
Мали облак надвио се,
И у њему благе душе
Залутала два бродара,
Два рибара —
Што у мору утонуше!

1898 г.

Сокољанин.

ХАЦИ-БАЛИНА ПОРОДИЦА

ОСМАНУ А. ЂИКИЋУ

— Ст. Милијевић —

Боже мој, Боже! Све би и прође. Ето до сад нам је било све једно које је -- да је доба године. Ако је прољеће: ми беремо цвијеће, играмо се хајдука, или по трави скакућемо к'о жагањци. Љети се највише брљугамо у води попут патака. Не маримо ми баш ако и није сунце. Често киша пљушти, а ми се праћакамо по води. Па истом заронимо, да не покиснемо! Неки чак толико зарони, те у устима изнесе пијеска. Кад кад се по двојица загњуре, па се надгоне ко ће дуље издржати. Онај који је већи шерет изрони одмах и тек се онда загњури: кад ће се овај дићи. Некад то обадва окушају и онда се церекамо — Често пута излетимо у одјећи наших праотаца легнемо у прашину, или се изваљамо у каљузи, па онаки, к'о крмци, трчи, трчи, и пљуе у воду. — Час хватамо раке, час пецамо рибе. Сад правимо, на оној брзици, млин, сад пуштамо лађу

На ум пане нам се мало по води и возати. Одемо двојица тројица чијој кући, те украдемо текне, или како неки веле корито. Нос', нос' док га довуцаримо на поток Црквену. Посједамо па

низ воду. Нико сретнији од нас. Али текне се изврне и поклопи нас, да се једва искобељамо.

Кад с јесени, надође Црквена загрнемо нагавице до изнад кољена, па ко је јунак прегазити је. Многи се због своје слободе тад у алинама окупа. Али то буде само оним нејачим. — У јесен смо се највише играли ора'а. Насадимо сваки по кулу, или кућу, а то је три заједно и четврти орах озго на њих. Сад најдаљи пуца у оне куле „бојном“ — орахом — и што обори — његово је. Онда ближи, па још ближи и тако редом.

Ко нема ораха он гледа. Па кад му се додија то, а он повиче: Јагма! и зрне оне куле. Сваки потрчи не би ли што било уграбио. Тад буде и за вратове и за косу. Често и бојац чвркне о чело и тад отимач оде забиљежен малим рошчићем.

Али зими, зими... Онда је тек весеље. О градамо се, брате, да нико с миром не може проћи Пршти груди... Истом цикне чији прозор, а ми куд који. Кад смо на кога кивни, а ми пиљац — каменчић — у грудуну; намочимо је у води, па звиз у главу. И опет ватру табанима

Зими нам се најдраже било савњати и клизати. Сваки нас је имао мале саоничице. Па се искупимо на Хаџи Балиној балици. Онда код оних врба је најстрије. Само што наднесеш саоничице над бријег, па још нијеси честито ни сјео, а оне низ брдо као звијезда низ небеса. Често се оне измакну испод тебе, па се ти скотрљаш за њима к'о лубеница.

Највећи ђаво међу нама био је Хаџи Балин јединак син Атиф. Нема тог дрвета на које се он није могао успети. Испне се на врх вршке; и то за час к'о вјeverица. За то смо га и звали вјeverица, али још више јарац. А то га је највише једило. Опет није вјeverица као јарац. Викни му само јац, јацо! или бе-е-е! па гледај куда ћеш. Уби дрветом, каменом, — чим прије стигне. Убоде ножем, само ако је уза њ'га. Ако ти не може ништа, а он сједе, па плаче млатајућ' рукама и ногама и копцајућ' се као заклан пијет'о. Побити се за малу ствар с ким хоћеш. Не гледа он је ли јачи и хоће ли моћи изнијети. На добро — добар ко добар дан, а на зло — ко змија.

Слободан и ошконица — пара му нема. Шта пута завуче руку да покупи тиће из оне шупље крушке, па извуче змију, и то ону шаруљу. И никад му ништа. Колико ли се пута под њим прекршила грана, а он о земљу к'о пуна врећа. Па да ће бар јаукнути. Аја!

Ни један нас није смио отићи у ону рупачу за џамију у Пашића сокаку, а он оде сам самцит. Док види да је џамински мутевелија — тотор. — чија је кућа била баш уза саму џамију — отишао у чаршију, а он се успне на врх мунаре. Издигне, па учи подне, или шта било. Стари људи стану узимати авдест. Кад на сат, ал до подне не можеш ни довикати. Сто пута их је тако преварио, да су се неки искупили и око џамије. Стара мутевелин'ца ошкрине авлинска врата, па повиче:

- О, Атифе! Јере то радиш? Гром те спржио!
- Хоћу .. драго ми је.
- Дина ми ћу казати хоци нек те истаба.
- Кажи.

И сад јој исплази језик, па јој се руга како она старачки говори. Онда се затрче, па опет на мунару. А им'о је глас к'о у виле, па се с мунаре чује чак у Побрђе.

Стари Хаџи Тало га је волио к'о очи у глави. Није га се могао нагледати. Све му је некуд гинуо из очију. Колико пута он сједе на шитље код прозора, запали чибук, а кћи му Бисера донесе кахву. Повуче дим два, и сркне кафе, па гледа кроз прозор како се „његово око“, његов Атиф — игра. Замисли се, замисли дубоко, предубоко. Душа се откине од њега и оде далеко, далеко — чак у тиморину. И мисли се, мисли, а не зна ни сам шта све мисли. Преврће у мислима листове из своје најстарије прошлости, из своје младости. То га занесе, опије, па у Атифа гледа, а не види га. Он види сам себе у Атифову лику. Види свој несташлук. У Атифовим друговима он види своје парњаке и јаране. Оне исте игре, што се сад они играју, игра се и његова душа. Подмладила се, препородила се, па се спустила и у дјечје друштво. У тој игри заборави и на чибук и на кафу. Угљен на лули се сав спепелао као што се спепела и Хаџи Талина снага. Филџан му се охладио, као што су хладне и руке, које га држе, као што је хладан и извор његова живота, — његово срце. Али не, његово срце није хладно. Још у њему има ватре. Само је та ватра запретана. Не треба много, па да се у њему разбукти пламен. И тај би пламен кадар био све око себе спржити, све сажећи.

Али ту ватру сад он не осјећа. Не осјећа ни ону хладноћу. Он је пустио души на вољу, а она се топи, топи. Брод њезин плови тихо, лагано по мору прошлости и заустави се сад у овом сад у оном пристаништу. Лађар прегледа је ли све по старом и отури брод нек иде даље, даље.

Бог зна куд би та лађа одбродила и шта би се све пред њом обновило и васкрело, чак и оно,

што је сахрањено у бездан заорава — да му не испаде филџан из руку и кафе се проли.

Ова мала промјена потресе ону невидиму нит и поврати душу с њеног далеког пута у њезине дворе. Хаџији то би жао, прежао. Уклони филџан, а попусти и чибук, па се улео да се вине на оточашњу станицу и настави путовање по извешталом рају. Али узалуд. Све то ишчезе као фата моргана; све се зави у ону своју тамну копрену. И само му се откиде дубок уздах. Уздах у којем је садржана сва Хаџина прошлост; уздах ватрен, који би, кад би могао, ужегао онај угашени кандил прошлости.

Хаџија се оирости са својом прошлости; заклопи историју своје младости, па лупи длан о длан. Тај телефон није, чини ми се, ни изгласио, а Бисера на врата.

— Шта хоћеш, бабо?

— Ватре

Она му донесе у машицама угљен и спусти на лулу.

— Дај још једну кахву!

Иза тога куцне претом у прозор на Атифа, и запријети му, да се не бије с дјецом. Па онда чини на глас:

— Е, не знам, шта ћу с оним дјететом. — Најпослије ће бити, што комшије веле.

И некако га страх од ове пошљедње реченице. Вазда би платио, да му та мисао не пане на ум. А и јест свако говорио, да Атиф неће од смрти умријети. Али он је сам крив томе говору; јер је упустио Атифа. Размазио га је и разблудио, да не може горе бити. Допустио му је да лаје, ако ће, на звијезде Нико на Атифа није смио криво погледати; нико му није смио рећи ни тамо се.

А како и не би: кад му је ово јединак и мљезинац. О његову животу зависи, да се не затре Хаџино племе; јер од мушког кољена нема никог више. Ко, онда, не би над њим стрепио?

Осим Атифа имао је Хаџи Тало још јединицу Бисеру. Њих двоје: два ока у глави. Али Бисеру не пази ни у пола као Атифа. Волио је он и њу боље, док није начукнуо, е она „разговара с оним туркушиним крмком“ То му је било горе чути, но да му зуб потегнеш из главе. За то би често рекао:

— Волим је дати за „Влаха“ нег за њ'га. Сваки је „Влах“ поштенији но Туркуша.

Бисера је била дјевојче од својих четрнестак година. Али одрасла и развијена к'о друга од 16 и опет више. Боже мој! кад се је само сјетим? Памтим је као да је сад гледам. Никад, чини ми се, нијесам видио љепше дјевојке.

Средњег боја, а крупне кости. Црних очију и обрва. Низ плећа спустила осам плетеница. У свакој ушлетени свилени црни гајтани. Плетенице до испод појаса, па у њима, при дну, уплетена по која стара, сребрена, или златна парица, „царевица“, или која друга. То је, да јој косу не

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

уреку На глави мрк мали фесић са златном ки-
ком, коју јој је из Цариграда донио бабо кад се
враћао с бабе. Сав је фесић популан дукатима,
бисером и оним финим морским спужићима. Управ
над сребренастим челом је онај велик дукат, што
га зову „шорван“. Он јој је успомена од покојне
мајке. Тај шорван је и њезина мајка носила кад
је доведена за Талу.

(Наставиће се)

ШТА ЈЕ СРЕЋА

Спевао сам песму једну,
И за њоме другу, трећу;
Али никад нисам знао
Да опевам праву срећу.

Љубио сам из свег срца,
Љубио сам с пуно наде,
Ал' за моју љубав она
Ништа не хте ни да знаде.

Тад се кренух у планине —
Природине чарне краје...
Али и ту свака срећа
Мало који тренут траје.

Отиш'о сам у долине
Пуне жбуња, пуне цвећа...
Али и то мало траја,
К'о и моја лажна срећа.

Сиђох малом поточићу,
Што по дољи журно тече,
Те ми његов жубор рече:
„Тражи, тражи — има среће!“

Тад угледах испод јеле
Крај потока дева лежи...
Срећна земља што јој траву
Њена бела рука снежи!

Да л' је она жубор чула,
Ил' се нечег прошлог сећа?...
С бајних уста чуше с' речи:
„Сањај, сањај... то је срећа!“

1899.

Доб. В. Бакић.

ГДЕ ПОМОРАНЦЕ ЗРУ

од
Н. А. Љејкина

(НАСТАВАК)

XLIX

Како је смишљено, тако је и учињено. Ива-
нови се пробудили порано сутра дан, још не
беше ни седам часова. Глафира Семјоновна је прва
устала из постеље, подигла завесу, отворила про-
зор, па је узвикнула од изненађења. Пред њом
се указа величанствена панорама Неапоља. Го-
стионица њихова беше подигнута на једној ли-
тици; кроз прозор си могао видети сав град као
на длану. У даљини се видело море у његовој
дивној боји. По мору видиш пароброде као црне
тачке, овде онде беласају једрила на чамцима, а
с лева се уздигао високи Везув и дими својим
конусом. Од гостионице ка мору спуштају се у
терасе дуги редови улица. Крвови, торњеви, вр-
хови здања провирују овде онде кроз зеленило
вртова, и преливају се у зраку јутарњег сунца
дугиним бојама. Топал ваздух, што оживљава,
јурну кроз отворен прозор и невољно изазва ду-
боке уздахе.

— Боже мој, да чудне красоте! Март месец
— а тако пријатно јутро! узвикну Глафира Се-
мјоновна, и окренувши се мужу настави викати:
— Устај, Никола Ивановићу! Шта се ваљаш?
Где, како је чаробан изглед!

Најпосле устаде и Николај Ивановић и онако
необучен, дуго је уживао заједно са женом у при-
родној лепоти. Кроз пола сахата, кад су супрузи
Иванови пили кафу, дође им и Коњурин.

— Овог часа написао сам жени писмо, рече
он. — Писао сам, да сам у Риму гостовао код
папе римскога, да сам у њега и чај пио. Па до-
ђох и вама да кажем: кад се вратимо у Петро-
град и кад се видите с мојом женом, да се главом
не шалите, те да ме издате односно папе. А ја
ћу већ и свима познаницима у Петрограду при-
чати, да сам био у његовој Киновији, у гостима.

— А зар ништа нисте писали жени за рим-
ску маму? запита Глафира Семјоновна.

— Зар за ону акробатку? Шта би могао и
писати о њој? Зар смо успут мало таквих жен-
скиња видели?... У осталом ја не кријем да је то
мило женче, само — о томе се женама никад не
пише...

— Па ја ћу написати вашој жени неколико
речи за то женче. Јавићу јој, да сте код ње били
у гостима после представе у орфеуму. А ви сте
заиста били. Ви мислите да ја не знам, како сте
се од нас украли па отрчали њојзи?

Коњурин се збеси.

— Како можете ви писати о томе, чега није
било? Је ли то морал?

— Били сте, били!

— Па лепо, онда јој пишите. Само, у моје жене нема тих.. нерава. И од свега тога што ви хоћете, неће бити никаквих последица. Осим, ако само киселу физиономију лица начини при суерету; али зато ћу ја њу одобровољити овим свилама и чипкама што сам јој у Паризу купио. Моја је жена смерно чељаде.

— Кад је тако, онда идите с милим Богом. Нећу ништа ни писати. Седите и пијте ту каву, па да идемо да разгледамо Помпеју. А где је онај лумпов, Грабљин и његов друг?

— Цркава. Овог часа сам лупао на њихова врата; изнутра се чује нека мумлава и више ништа.

— Идите још једном те их пробудите и реците, ако не устану, ми ћемо сами отићи у Помпеју.

— Ево одмах, само да још једну шољицу каве смакнем.

Коњурина је стало много муке док је пробудио Грабљина и Перехватова: прође, Бога ми, добар сахат, и Глафира Семјоновна се почела већ јако срдити због дугог ишчекивања, кад Коњурин доведе пред њу ове спаваче. У ових лица беху поднадувена, гласови промукли а очи првене.

— Пардон, пардон, мадам! стаде се извињавати Грабљин. — Чудо, што сам се синоћ опио неким слатким вином. Рафаило! Како се зове оно вино?...

— Лакрима Кристи.

— А-а!... Толико смо згрешили, да смо јут, се два сифона воде попили, па опет, никако да дођем себи. Видите како говоримо... Само би још могли држати октаву у архијерејском певачком хору. Али зато, с каквом сам се Шпањолкињом познао синоћ у Капернауму, то је тако рећи „разљули малина“. А Рафаило ме је научио да разговарам с њом све лепим речима: „кара миа миа кара“... Рафаило! Је ли она Шпањолкиња, или је од другог ког еталежа?

— Оставте се и не причајте ми о својим ноћним похдама женскињу! пресече му реч Глафира Семјоновна.

— Пардон. Са свим пардон. Ја сам, заиста, са свим заборавио да сте ви удата жена прихвати Грабљин. — И тако, шта ће бити сад? Идемо ли у тај откопани град, или не? На ваздуху ће ме мало лакше стати синоћница.

— Ми смо готови и само на вас чекамо. Пијте што пре ту каву, па да се иде.

— Не могу. После лумповања ја не могу изјутра ништа друго узети у уста, осим селтерску воду. А ово ћу мало касније. Рафаило! Како смеш ти, подлаче један, на туђе масло и земичке да на валиш? дрекну Грабљин на Перехватова. — Једва си дочекао да се дошуњаш.

— Пусти ти мене да попијем ову каву. Не могу ја гладан путовати.

— Е, не разумем, како човек може после то-

лике синоћне пијанке да зине, а видиш он још и једе, рече Грабљин и удари се по колену.

— Па, оно си ти пијанчио, а не ја... одговори Перехватов.

— Лепо; али ниси ни ти седио онде као свети Антоније.

— Ја сам пио умерено и тебе сам предупређавао. Али није лепо да то причам... Замислите само, синоћ упаде у оркестар, прохтело се човеку да удара у турски бубањ. И разуме се — провали кожу на бубњу. Ја онда ступим у преговоре и узеше нам двадесет лира.

— Двадесет лира није ништа према онако лепој Шпањолци, која је јуче...

На то Глафира Семјоновна плану и викну.

— Господо! Ако ви не престанете...

— Пардон, пардон. Ах, како је тешко после месечног лутања кроз те накинђурене госпођице навикнути се на удату жену!...

— Хајдемо, хајдемо господо у Помпеју... журила је компанију Глафира Семјоновна.

На пет минута после тога они су изашли из гостионице.

— Рафаило! Набави кочијаше и буди вођ! довикивао је Грабљин Перехватову. — Зато сам те и повео собом у Италију. А знате ли да ми се хвалио, како сву Италију зна, као својих пет прета.

— Па ја и знам Италију, али само по књигама. На дослуку сам је проштудирао. Седајте, господо у кола! Седајте! Треба ићи на железничку станицу. Одатле до Помпеје путује се свега пола сахата. Журиите дакле, да не одоцнимо за јутарњи воз, иначе, три сата ћемо чекати други воз.

— Е, много је штета, ако и задоцнимо! одговори Грабљин. — Одмах би могли наручити доручак на станици... Што год накисело, послано, па да скинемо мамурлук коњаком, а коњак и све то црним вином да залијемо, као лаком; и пошто се тако осигурамо, онда би тек могли поћи у Помпеју. А, Рафаило? Како се звапе она несрећна закуска, што је ја назвах „скуловоротом“?

— Та похитајте, Григорије Аверјанићу! Ја нећу да чекам на станици и други воз! викала је Глафира Семјоновна Грабљину.

— Одмах, кара мија, мија кара (моја драгана)... Ах, још два три вечера па ће мене она јучерашња Шпањолка одлично научити да говорим талијански! брбљао је Грабљин, посађујући се у кола са Ивановима.

— Да се нисте више усудили да ме тако зовете! Од куд сам ја вама: „кара мија“? обречну се Глафира Семјоновна.

— Молим, зар је то погрдна реч? То значи...

— А ви мислите, ваљда, да ми говорите још и погрдне речи?

— Кара мија значи: мила моја, иначе зар би Шпањолка...

И ту Шпањолку да више не спомињете! Шта то значи? И на што је то налик?

Кола силазише низ брдо, кочијаша устежу коње и пролазе кроз смрдљиве будаке. Ту прљави Талијани доручкују макароне и обарен боб, трпајући све у гушу рукама. Још прљавије Талијанке, босе, стојећи цију каву из глиничних судова и чаша. —

Кола се спустише мору. Несносна прашина. Она је улазила у нос, уста, у очи. Овде онде разапети конопци, на којима се у сред прашине суши рубље, а испод овога — макарони.

Једва једанпут дође се и до жељезничке станице.

— Све ми некако пада на ум једна мисао... рече Грабљин. — Је ли могућно, да у томе откопаном граду Помпеји нема завода, где би човек могао да пије и једе?

Иванови му не одговорише. Њиховим колима притрча Перехватов.

— Журите, журите, господо! Свега имамо пет минута до одласка! говорио је он.

Компанија се упути у трк право жељезничкој каси.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

НА ИЗВОРУ

МЕКСИКАНСКА ПРИПОВЕТКА

— Густав Хекер —

На путу за мексиканско пристаниште Тампико свратим с једним својим сапутником на једно лепо уређено имање — тако нам започе причати наш пријатељ, који је много по свету путовао. Присутност образованих људи беше добродошла нашем гостољубивом домаћину, јер он иначе имађаше око себе само своје поене, чуваре његових многобројних крда. Он нас позва да останемо неколико дана, и ми примисмо позив тим пре, што нам разноврсна уживања увећаваше шеснаестогодишња ћерка нашега доброга домаћина, дон Долора, висока Креолка са црномањастим лицем, великим ватреним, црним очима и густом црном коврцавом косом. Лепа Долора беше већ при првом сусрету очарала мога сапутника тако, да га ја не могадох познати. Млади и тихи инжињер, чија је колевка на шведској Алби, прену се, кад виде Креолку, направи себе несавладљивим јунаком. Он знађаше да прича ужасне пустоловине, у које је уплетао своју храброст Долора слушајући ужасне догађаје, беше сва бледа од страха, и само је у њега гледала. Он је своја причања допуњавао појединостима, које нису дале да се посумња да ли је он све то у истини доживео!

Другог дана по нашем доласку ручавали смо у банити са дон Ештеваном, нашим љубазним до-

маћином, и његовом бајном ћерком. По ручку седели смо за столом, а мој је сапутник онег причао своје доживљаје из лова на дивље животиње; али овај говор скрену наш домаћин.

„Моја стада“, рече он, „узнемирује већ неколико месеци један јагуар —“

„Јагуар? Који се овуда слободно шета?“ упале му сасвим мирно мој сапутник у реч, али ја сам приметно да је пребледео.

„Једва да прође неколико дана“, настави дон Ештеван, „а животиња однесе или вола или теле; прошле је недеље измрцварио и прождерао једнога од мојих поена, који спаваше у својој колеби.“

„Ах, проклети!“ оте се моме јунаку, а при том затресе леђима и страховито се окрену.

„Ја сам се обратио једном искусном ловцу. То је човек ваше смелости; нема тако опасне лопов-животиње са којом се он није борио. Пре неколико година десио ми је се исти случај, и он ме је ослободио, па сам сад сигуран, да ће он са овим новим незваним гостом бити брзо готов. Карвајал — тако се зове смели ловац — налази се у околини и он ми је поручио да ће одмах доћи, тако га сад сваког тренутка очекујем.“

„Ништа ми не би било пријатније него лов на јагуаре“, рече мој сапутник, при чему он замишљаше, као и ја сам врсту хајке са свима, до зуба наоружаним, поенима, а под вођством очекиваног ловца, „али на жалост морам на ово задовољство да заборавим, јер ме неодложни послови зову у Тампико. Сваки час одоцњења може ми грдне несреће донети. Најбоље, наставићу свој пут још данас.“

„Ви ћете најмање још једну ноћ овде остати, сењоре Гуми?“ питаше дон Ештеван, чији се спањолски језик не могаше преломити, да би могао доброо да изговори име Гумих. Али тек нема молба, која лежаше у неодољивом погледу лепе Креолке. преломи „сењора Гуми“ и он се реши да остане још један дан.

Још за време овога говора чујаху се кораци по песку, и сад се указаше две, по спољашности чудновате прилике. Обојица ношаху кожне чакшире, а то бејаше уједно и једино парче одела, које је било цело; кроз рупе на исцепаним ципелама виђаху им се прсти; на капутима није било тако рећи ни једног дугмета; ако се које случајно и нашло висило је о последњем кончићу; на пренику су зјапиле подеротине, кроз које је прљава кошуља вирила. У пркос тропској клими имађаше један на глави шубару од даброве коже, а други турбан. Поред све њихове дроњавости показиваху се обојица охоли и јуначни.

„А, ти си већ овде, Карвајале!“ ослови дон Ештеван носиоца турбана, „то је лепо од тебе, што си тако брзо дошао, а и друга си са собом повео — тим боље.“

„Том Бег“, представи Карвајал свога друга, који поздрави присутне са једва приметним по-

клоном „он је из Канаде и његово зрно погађа тако исто добро као и моје. Прошле године упознали смо се између црвене и канадске обале, у лову на бикове, и од тога доба се не растављамо.“

„То је лепо кад се тако пазе два ваљана ловца“, рече дон Ештеван.

Гумих очигледно не беше радостан доласком ова два ловца, али ипак он слеже раменима и као храбри Нимрод приђе ловцима

„Дон Ештеван нам је већ говорио о вашој смелости“, рече он ловцу и потапша га по рамену, „ви ми морате причати о доживљајима вашим у лову, а у мени ћете наћи пажљивог и благодарног слушаоца.“

„Ти треба да знаш, Карвајало“, рече дон Ештеван, „да је сенор Гуми сâм велики ловац, чије зрно још никад циљ промашило није. Баш пред ваш долазак причаше нам он како је једног великог медведа савладао, и како је једном опет на биволе, са свога коња главачке слетео у сред биволеког крда, али је срећом пао на једног бивола, њега је јашио и пуцао на друге, а кад је пола прерије прешао, онда га је заклао својим ловачким ножем.“

Карвајал одмери мога сапутника од пете до главе, и на њему се не примети ништа, што би показало да му Гумих импонује — напротив на његовим се уснама показа иронички осмех.

У овом тренутку дона Долора се подиже. Њено естетичко чувство не могаше отрпети надутост голих прстију, који провириваху из обуће оба ловца, и час се издизаху у висину, а час се спуштаху. Ја сам још пре опазио то негодовање доне Долоре и одмах устанем и сам, те јој се понудим за пратиоца. Гумих пође, наравно за нама.

После подне јави Карвајал по једном поену, да би желео да се вечерас састане са мојим сапутником на Ојо де аква — име извора који је четврт часа удаљен од имања. — Гумих оклеваше са одговором. Он сигурно мишљаше на јагуара „који се овуда шета“. Ипак одговори, кад му рекох да ћу га пратити, да ће доћи

У први сумрачак бесмо на месту. На средини једне заравни испод једног кедрџубораше извор. Унаоколо се уздизаху, прилично густом шумом обрасли брежуљци. Такође на заравни беше доста места обрасло дрвећем. Карвајал нас већ очекиваше. Он је лежао на маховини, а поред себе је положио своју пушку, на коју Гумих баци поглед пун задовољства, јер се осећаше сигурнијим

„А, ви сте изабрали врло лепо место за наш састанак!“ поздрави Гумих ловца

„Није ли истина?“ одговори ловац. „Ви ћете увидети да ја ово место нисам изабрао само због лепе околине.“

Гумих погледа глупо на Мексиканца. Он незнађаше шта треба да значи овај његов говор. Ја такође нисам знао. По позиву мексиканчеву седосмо на маховину.

„Где је ваш пријатељ, Канађанин?“ питаше Гумих окрећући се на све стране.

„Он има да сврши неки посао, па ће одмах доћи“, одговори Карвајал, а затим нам поче причати о својој борби са дивљим животињама и о пустоловинама са команхаским и апаханским Индијанцима. При догађајима у којима се човеку диже коса од страха узвикиваше Гумих: „Величанствено! — Славно! — Красно! — Тако што још нико није доживео!“

„Ваш пријатељ Том Бег долази“, прекиде Гумих приповедача. „Шта оно вуче за собом?“

У једној руци имађаше Канађанин своју пушку, а у другој уже којим је водио једно ждребе.

„Но Томе, јесу ли запаљене ватре око имања?“ питаше Мексиканац.

„All right!“ * одговори Канађанин; тада свеза ждребе за стабло кедрово, које је било поред самог извора, поздрави нас и седе код нас на маховину.

„Зашто сте запалили ватре око имања?“ запита Гумих

Карвајал се учини да није чуо ово питање, већ настави причати своју историју.

„Опростите, што вас прекидам“, рече Гумих, пошто је кратко време уплашен слушао, „али за време нашег причања једнако о томе мислим зашто су ватре запаљене? Јуче нисам тако што видео!“

„Но, ви знате, да сам ја овде дошао са својим пријатељем Том Бегом да спасем стада дон Ештевана од једног опасног јагуара“, одговори Карвајал „Вечерас ћемо га причекати!“

Гумих скочи наједанпут као да га је гуја ујела. „До ђавола!“ викну он „Немојте се тако глупо шалити!“

Признајем да сам и ја уплашено скочио, да, ја нећу прећутати да је и мени било хладно око срца ...

„Ја ћу вам доказати да се не шалим“, увераваше нас Карвајал, устаде и позва нас да приђемо ближе извору.

„Шта видите овде?“ упита нас он, показавши неке чудновате стопе у благу.

„Хм, сигурно је овуда трчало какво говече“, рече Гумих несигурним гласом.

„Не, то је траг од јагуара, који је јуче пио овде воду“, говораше нам Карвајал са великом сигурношћу, „двадесет часова у наоколо нема нигде воде, сем на имању и овде. Са имања га плаше ватре, он мора дакле овде доћи, ако хоће жеђ да угаси, а сем тога мами га и ждребе“

Неколико тренутака стојаше Гумих као кип. Тада поче претурати по шпаговима као да нешто важно тражи.

(Наставиће се)

ПОСЛЕДИЦЕ ЛЕПОТЕ

Pol de Saint — Merry

с француског Велизар Ј. Митровић

(НАСТАВАК)

II Лепота и кокетерија.

Лепота код женскиње има и тај дар, да одређује кокетерију.

Дете слушајући где се око њега понавља изказ о његовој лепоти, не задоцњава да само собом да рачуна о томе шта је у ствари та лепота о којој свако говори.

Од тада честе походе огледалу.

Зар није доста алегоричан овај одговор једне мале девојчице коју мати затиче пред великим огледалом, непомичну али затворених очију?

— Шта радиш ти, ћерчице? пита мама.

А дете мало стидљиво одговара:

— Пре неки дан рече ми деда, да сам тако лепа кад спавам.. па сам ето хтела да видим да ли је то истина

Већина женскиња воли много комплименте.

Ми смо их на то навикли од њихова детињства и како комплименти, који се чине женскињама, нису увек врло искрени, јер се чине односно њих, да се задобију њихове благонаклоности или да би их завели на странпутицу — резултат је да ми њима често дајемо лажну идеју, а њиховој заслуги која порађа или распрострањује код ње сујету, каткад смешну, и претерану кокетерију.

Најважнији предмет за женску постаје жеља за допадањем и чак ове, које су лепе, заведене су овом обманом, да се обрате помоћним средствима, да би још умножиле силу своје чари.

Огледало односи више од пола живота лепотицама, и оне га сваког тренутка питају за савет.

Али оно што вештина ствара никад није равно ономе што ствара природа: увек остаје испод ње.

То није природа, што ствара лепоту код кокете.

Она дугује: кројачу за финоћу свога стаса, обућару за лепоту своје ноге, своје корсету за виткост струка и једрину својих прсију; она за њу дугује чак и појави свога накита.

Она узима у своју тоалету белило за своје лице и руменило за своје усне; колмајз јој даје грациозне коврце њеној коси.

Кокетерија — жеља за допадањем — води чак разорењу или ослабљењу њене природне лепоте, сувише строгом преданошћу сви епостима и светским ђудима често врло смешним.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОЗОРИШНА ХРОНИКА

И ОПЕТ О ГОРДАНИ*)

Срећа је што на прављење комплимената прећутно имају патент чланови јаче људске половине. те се не морам мучити крштавањем оних особина које ми недостају да бих могла заменити *Звезди Spectatora*. Ово рекох само ради оградe, да ме не би — водећи ме по други и последњи пут у *Позоришној Хроници* — обедили већим намерама него што су ми моћи и умење, нарочито кад, што сам се *Звезди* кренула ради Гордане, куда је она још децембра онако очински и кавалерски уведена. Да, али је то учинио човек-мушкарац а Гордана заслужује да се изнесу и утисци које је она изазвала у женскиња.

Осећам да је морално морално да ја будем преносник тога после моје покуде „Корњачи“. У реду је да опет ја захвалим Управи и Одбору позор. што су нам у четвртак 4 фебруара спремили Гордану са новом ваљаном поделом улога. По признању многих беше то вече по лепоти и вредности једно од најлепших позоришних вечери. Гордану треба да види свако женско чељаде, па ће разумети како боли овај контраст; дивна сцена на бини и скоро празна друга половина позоришта, која је обилна гледаоцима на, и пр свестрано деколтованој „Корњачи“. Не очекујте од мене суд о књижевној вредности Гордане, за то ће се ваљда кренути какав књижевни критичар по спреми и позиву.

Ја вам рекох морално морално, уверена да сте се и ви доста пута слатко насмејали кад вам неко обећа извршење какве поруке овим речима: „биће готово јер је морално“. Ако сте запитали за тумачење те речи чули бисте да је *морално* исто што и мора бити. Дакле првом „морално“ оставите његово старо књишко значење а другом придајте новије, народско, којим се доказује тежња народа да све туђинско прилагоди својој потреби према своје разумевању. Може бити да га у овоме помаже и лагахност наших учевњака (који да се бар угледају на комшије Румуне), али они су застали на одмориштима, забунили се око смештања тачака и запета. Па и ми мали, ситни, тек што бисмо се сумњиво спасли од тројаког: *беогрдско*, *београтско* и *београчко*, а већ смо се споставили о тачке и запете. Дође нам да урадимо по предлогу једнога да их бацимо на гомилу. па нека их одатле свако размешта како коме драго — по логичном или граматичном принципу. Али не, не морамо ни то. Боље је да пођемо за нашим самониклим научником у градину нашега језика, наших реликвија, у маузолој наших јунака и славе — нашим народним песмама. Јест, тамо ћемо наћи све што нам треба, докле нам наше језиковне пуристе не даду писане законе. Наћи ћемо и што ће да нас ражали и утеши, да нас разнежи и

*) Мало задоцнило због претрпаног материјала; али пуштамо нека се чује и мишљење женског света о глуми Костићевеј.

очврсне, да нас одушеви, као еластично перо подигне и понесе горе груди надмених гордошћу.

Ај, колико узора за полете нашем и мушкнџу и женскину! И женскину, јер наш српски певач није заборавио на своју другу. Још више, чани ми се да је своје женске типове оцртао са више љубави и психолошке анатомије. Зар нису дивне Југовића и Краљевића-мајка, љуба Јакшића или јетрва Ковиљка?! Та доста су нам пута расла крила због њих од поноса. Да и не набрајамо те светле и миле слике које су и верне, јер их је народно срце подигло уз супротне типове љубе Страхинића бана и младе Павловице.

Један женски тип који и данас почешће срећемо — делију женску, нигде није народ лепше оцртао до у љуби хајдук-Вукосава. А зар није делија кад онолико оружје носи, и још јашући хата дебелог, путника с пута под пут нагоњаше, не лепезом већ јатаганом?! Хвала Лази Костићу што нам је Горде још лепшом начином, што јој је јунаштво, умалаштво и досетљивост пропустио кроз нежност жене која воли. Зар није за углед Горде кад тугује не себе, већ свога Вука ради што му није замене дала, или нпр. у оној сцени са преслицом?! Па како је јака; њу не отврдне властита туга и невоља, већ и даље као прототип милосрђа уз благе речи утехе дели другим страдалницима. Зар није верна истини, кад се на глас о ускоковој погибији занесе тугом и понесе гневом, па резили четнике његове, али се на мах стишава сећајући се да су јој то другови војнови, те се у онај час прометне у брижну гостопримну домаћицу. Па она одлучност и чврстина у Горде наше кроз коју једва трепери женска нежност у оној заповести, да не стегну везе ускоку, ко бојаги „да не скапа панче!“ Све је тако лепо и психолошки верно, све — па и оно њено полетање Михату у загрљај од радости са успеха. Чак и она освета делије жене која воли и вољена је, па хоће мало да се промази.

Још једном топла хвала песнику што је из народне ризнице и овај женски тип издвојио оснажио (и у загорском и у приморском значењу) оживео, окитио својим бисер језиком и подигао на подножје одакле га мора и ком драго и недраго запазити.

Овде бих свршила, али хоћу да оборим замерку понеких ради брзог исцељења срцебоље Михатове за Гордом и песникове Златије за Ханинином. Да не потсећам е је Тантал остао да леко у класично доба, казаћу, вако се врло често догађа да понеко болује од једне а умире од друге боље. Чудновато је да нам то лептирење још пада у очи, и што данас да споримо 17 веку присуство богиње практичнога разума? — Па замера се Михату, који жени, коју сам воли, враћа војна. Ја налазим да је Михат добро проучен Он је побожан рипћанин кога вера пере од рђав-

штине, што пада у очи у оној сцени са комадом хлеба. Он је већ онда поколебан, а ако смо запазили, да је удар ногом решио његову намеру на штету Вукосављевоу, појмићемо готовост којом је пристао да помогне Горди да се за ударац освети. Знао је песник да је Горди потребан тај изговор код Михата, јер је и она знала да ће ускока најлакше тако ослободити. Исто тако, ми који дозвољавамо у освиту 20 века озбиљним мислиоцима мистично општење са духовима кроз спиритизам, не смемо замерати Алил-паши из 17 века за његову бојазан од вила, вилењака, гвоздензуба и змијоглава, тим пре, што не знамо корена његовог презимену, да ли га носи од именице бој или глагола бојати се. Будимо справедљиви и — оставимо свакој генерацији њене авети.

Све је било лепо и сви су били добри и никад задовољнија нисам изишла из Позоришта а ја ово говорим у име многих. Право да кажем страх ме је било, да и сад не одем отуд као пре неколико година са Лазиног Максима Црнојевића. кога су лице горе нагрдили него богиње лице у Максима. Још ме је и данас жао и криво ми је што су нам, наш комад онако незналачки и лоше играли. Горданом су све покајали. Госпођица Јурковићева је права делија-жена. Играла је — не, пренела је Гордану са листа песниковог у живот. Други пут нека само још мало дуже замишљена поћути код преслице и нека лакше наговара Михата па је и са осталима Горде без замерке као што је била Горде паша лепа и мила и по лику и по покрету.

Бисер речи и бисер језик у песника па смо се само насмељнули ресавскоме акценту, који се преко Јадрана прометао па свратио у Београд да нам се престаји као приморски. А да ми се не би рекло да нисам оназила оно, што — како кажа иде — жене најпре уоче, одело је било укусно и лепо у Котарима, Знали су се ускоци уресити, сваки је од њих изгледао шест стопа висок.

Београђанка.

БЕЛЕШКЕ ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ И УМЕТНОСТИ

Познати наш млади приповедач Радоје М. Домановић почео је издавати у засебним свескама своје приповетке. Прва свеска тих приповедака изашла је ових дана и у њој се налази прича „На млађима свет остаје“. Штампана је врло лепа, а за препоруку дела само име писца довољна је гаранција. Овој је свесци цена 0-80 п. д.

Радујемо се што можемо јавити читаоцима, да је наш ветеран приповедач Милован Ђ. Глишић почео писати роман из друштвеног живота под насловом „Замјодавци“.

Изашла је свеска за јануар илустрованог педагошког листа „Ручки рад“, који њиме ступа у другу годину. Садржина је као и увек одабрана.

Садржај: „Чин“ (весма). — „Хаџи-Калима породица“. — „Шта је срећа“ (весма). — „Где поморанце зру“ (наставак). — „На извору“. — „Последње лепог“ (наставак). — „Позоришна хроника“ — „Белешке из књижевности и уметности“.

Власник: Ст. М. Веселиновић. — Царна Радикална Штампарија — Уред.: Ј. М. Веселиновић